

АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

За редакцією професора **Кривка Ю. Я.**,
професора **Черкасова В. Г.**

Вінниця
Нова Книга
2020

Рекомендовано вченою радою ВНКЗ ЛОР “Львівська медична академія імені Андрея Крупинського” як підручник для студентів медичних навчальних закладів II–III рівнів акредитації (протокол № 8 від 02.07.2019 р.)

Автори:

Кривко Юрій Ярославович – доктор медичних наук, професор, ректор Львівської медичної академії імені Андрея Крупинського.

Черкасов Віктор Гавриїлович – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри анатомії людини Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

Кравчук Сергій Юрійович – кандидат медичних наук, доцент кафедри онкології та радіології Буковинського державного медичного університету.

Сопнева Надія Богданівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фундаментальних дисциплін Львівської медичної академії імені Андрея Крупинського.

Нечипор Наталя Олександрівна – викладач кафедри фундаментальних дисциплін Львівської медичної академії імені Андрея Крупинського.

Фалик Галина Сидорівна – викладач кафедри фундаментальних дисциплін Львівської медичної академії імені Андрея Крупинського, відмінник освіти України.

Рецензенти:

Ковальчук О. І., професор кафедри анатомії та патологічної фізіології ННЦ “Інститут біології та медицини” КНУ імені Тараса Шевченка, доктор медичних наук, професор.

Козлов С. В., професор кафедри патологічної анатомії і судової медицини ДЗ “ДМА”, доктор медичних наук, професор.

Гумінський Ю. Й., професор кафедри анатомії людини Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова, доктор медичних наук, професор.

За редакцією професора Кривка Ю. Я., професора Черкасова В. Г.

A64 **Анатомія людини** : підручник / [Кривко Ю. Я., Черкасов В. Г., Кравчук С. Ю. Сопнева Н. Б. та ін.] ; за ред.: проф. Кривка Ю. Я., проф. Черкасова В. Г. – Вінниця : Нова Книга, 2020. – 448 с. : іл.
ISBN 978-966-382-836-7

Автори підручника мали за мету викласти системно, компактно, доступно й ілюстративно сучасні знання про будову людського тіла. Підручник складається із вступу та розділів: «Остеологія», «Артрологія», «Міологія», «Нервова система», «Органи чуття», «Судинна система» та «Спланхнологія». Текст підручника ілюструється чіткими рисунками.

Анатомічні терміни наведені українською і латинською мовами та відповідають Міжнародній анатомічній номенклатурі.

Матеріал підручника викладено у відповідності до навчальної програми з анатомії людини і адаптований для підготовки студентів медичних навчальних закладів II–III рівнів акредитації. Він буде також корисним для практикуючих медичних працівників, фахівців-реабілітологів, викладачів та аспірантів.

УДК 611(075.8)

ЗМІСТ

Вступ	8
Основи гістології	9
Загальні відомості з історії анатомії	13
Анатомічна термінологія	16
Осі та площини	17
<i>Поняття про орган, систему органів, апарат органів, організм</i>	18

OSTEOLOGIA

Будова кістки	20
Класифікація кісток	22
Кістки тулуба	24
Хребтовий стовп	24
<i>Вигини та аномалії розвитку хребтового стовпа</i>	30
Кістки грудної клітки	30
<i>Грудна клітка в цілому</i>	33
Кістки верхньої кінцівки	34
Кістки пояса верхньої кінцівки	34
Кістки вільної частини верхньої кінцівки	35
Кістки нижньої кінцівки	42
Кістки тазового пояса	42
<i>Таз у цілому</i>	44
Кістки вільної частини нижньої кінцівки	46
Скелет голови – череп	52
Кістки мозкового черепа	52
Кістки лицевого черепа	62
<i>Череп у цілому</i>	68
<i>Вікові особливості черепа</i>	75

ARTHROLOGIA

Класифікація з'єднань кісток	78
Класифікація суглобів	81
З'єднання кісток черепа	83
З'єднання кісток тулуба	85
З'єднання кісток хребтового стовпа	85
З'єднання кісток грудної клітки	89
З'єднання кісток верхньої кінцівки	91
З'єднання кісток пояса верхньої кінцівки	91
З'єднання кісток вільної верхньої кінцівки	92
<i>Суглоби кисті</i>	95
З'єднання кісток нижньої кінцівки	98
З'єднання кісток тазового пояса	98

З'єднання кісток вільної нижньої кінцівки	100
Суглоби стопи	103
Стопа в цілому	107

MYOLOGIA

Будова м'язів	110
Класифікація м'язів	111
Допоміжний апарат м'язів	112
М'язи спини	116
Поверхневі м'язи спини	116
Глибокі м'язи спини	119
Фасції спини	123
Ділянки спини	123
М'язи грудної клітки	125
Поверхневі м'язи грудної клітки	125
Глибокі м'язи грудної клітки	126
Фасції грудної клітки	127
Ділянки грудної клітки	128
Діафрагма	128
М'язи живота	131
М'язи передньої стінки живота	131
М'язи бічної стінки живота	131
М'язи задньої стінки живота	133
Топографо-анатомічні утвори передньої стінки живота	134
Фасції живота	134
Черевні ділянки	135
М'язи шиї	137
Поверхневі бічні м'язи шиї	137
Поверхневі присередні м'язи шиї	137
Глибокі бічні м'язи шиї	140
Глибокі присередні м'язи шиї	141
Підпотиличні м'язи	142
Фасції шиї	143
Ділянки та трикутники шиї	143
М'язи голови	145
Мімічні м'язи	145
Жувальні м'язи	148
Фасції голови	149
Ділянки голови	150
М'язи верхньої кінцівки	151
М'язи пояса верхньої кінцівки	151
М'язи вільної верхньої кінцівки	153
М'язи плеча	153
М'язи передпліччя	155
М'язи кисті	161

<i>Фасції та синовіальні піхви верхньої кінцівки</i>	164
<i>Топографо-анатомічні утвори верхньої кінцівки</i>	166
М'язи нижньої кінцівки	167
М'язи тазового пояса	167
М'язи вільної нижньої кінцівки	171
<i>М'язи стегна</i>	171
<i>М'язи гомілки</i>	176
<i>М'язи стопи</i>	180
<i>Фасції та топографо-анатомічні утвори нижньої кінцівки</i>	183
<i>Ділянки нижньої кінцівки</i>	185

NEUROLOGIA

Нервова система	188
Центральна нервова система	193
Спинний мозок	193
Оболони спинного мозку	197
Головний мозок	198
Провідні шляхи головного і спинного мозку	209
Бічні шлуночки	216
Оболони та міжоболонні простори	216
Спинномозкова рідина	217
Периферійна нервова система	220
Спинномозкові нерви	220
Черепні нерви	230
Автономна нервова система	240
Симпатична частина автономної нервової системи	243
Парасимпатична частина автономної нервової системи	246

AESTHESIOLOGY

Органи чуттів	250
Орган зору	250
Очне яблуко	250
Додаткові структури ока	257
<i>Провідний шлях зорового аналізатора</i>	260
Присінково-завитковий орган (орган слуху та рівноваги)	263
Зовнішнє вухо	264
Середнє вухо	264
Внутрішнє вухо	266
<i>Провідні шляхи стато-кінетичного та слухового аналізаторів</i>	271
Орган нюху	275
Орган смаку	277
Загальний покрив	279
Шкіра	279
Придатки та залози шкіри	281

ANGIOLOGIA

Серцево-судинна система	286
Будова кровоносних судин	286
Серце	290
Будова стінки серця	294
Стимульний комплекс серця	296
Кровопостачання серця	297
Вени серця	298
Осердя	299
Топографія серця	300
Судини малого (легеневого) кола кровообігу	301
Артерії великого кола кровообігу. Аорта	302
Артерії верхньої кінцівки	309
Артерії грудної порожнини	311
Артерії черевної порожнини	311
Загальна клубова артерія та її гілки	315
Артерії нижньої кінцівки	317
Вени великого кола кровообігу	319
Система верхньої порожнистої вени	320
Вени голови та шиї	321
Вени верхньої кінцівки	325
Система нижньої порожнистої вени	326
Система ворітної печінкової вени	329
Вени таза	330
Вени нижньої кінцівки	332
Портокавальні та кавокавальні анастомози	333
Кровообіг зародка та плода	334
Лімфатична система	339
Первинні лімфоїдні органи	341
Вторинні лімфоїдні органи	343
Лімфоносні судини	347
Лімфатичні вузли голови та шиї	351
Лімфатичні вузли верхньої кінцівки	351
Лімфатичні вузли грудної клітки	351
Лімфатичні вузли черевної порожнини	352
Лімфатичні вузли таза	352
Лімфатичні вузли нижньої кінцівки	352

SPLANCHNOLÓGIA

Загальний план будови нутрощів	355
План опису (вивчення) внутрішніх органів	356
Травна система	357
Органи травного каналу	357
Травні залози	381
Очеревина	391
Дихальна система	394

Повітроносні шляхи	395
Легені	401
Плевра	405
Середостіння	407
Сечова система	409
Нирка	410
Сечовивідні шляхи	414
Статева система	418
Чоловіча статева система	418
Внутрішні чоловічі статеві органи	418
Зовнішні чоловічі статеві органи	425
Жіноча статева система	427
Внутрішні жіночі статеві органи	427
Зовнішні жіночі статеві органи	434
Промежина	436
Ендокринна система	439

Навчальне видання

Кривко Юрій Ярославович
Черкасов Віктор Гавриїлович
Кравчук Сергій Юрійович
Сопнєва Надія Богданівна та ін.

Анатомія людини

Підручник

За редакцією професора Кривка Ю. Я., професора Черкасова В. Г.

Редактор *Ю. В. Лозович*
Комп'ютерна верстка: *О. С. Парфенюк*

Підписано до друку 15.01.2020. Формат 70×100/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 36,94. Зам. № 1994.

ПП "Нова Книга" 21029, м. Вінниця, вул. М. Вашука, 20
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2646 від 11.10.2006 р.
(067) 6562650, (063) 5270178
E-mail: info@novaknyha.com.ua
www.nk.in.ua